

Ертлеова Балауса Отаргалиевнаның 6D120100 – «Ветеринарлық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған «*Artemisia lerchiana* негізінде дайындалған препараттың жануарлардың жараларын емдеудегі тиімділігін анықтау» тақырыбында орындаған диссертациялық жұмысына
ҒЫЛЫМИ КЕҢЕСШІНІҢ ПІКІРІ

Орындалған жұмыстың өзектілігі, оның қазіргі ғылым мен тәжірибе үшін маңыздылығы. Қазіргі таңда ветеринариялық тәжірибеде антисептикалық және антибактериалдық фармакологиялық препараттар көп мөлшерде пайдаланылады. Олардың көпшілігінің табиғаты химиялық негізде болғандықтан, жанама әсерлері бар, сондай-ақ оларға микроорганизмдер бейімделгіш боп келеді. Бұл препараттың әсерінің төмендеуіне, ағзаның әртүрлі жанама реакцияларының туындауына және емдеудің тиімділігінің азаюына әкеп соғуда.

Соңғы жылдары өсімдіктер препараттар жиі пайдаланылуда. Олардың ішінде ағза үшін зиянсыз, жануарлардың әртүрлі ауруларын емдеуде нәтижелі болып келетін жусаннан дайындалған препараттар аса назар аударуды қажет етеді.

Батыс Қазақстан облысында жусанның кеңінен таралған түріне *Artemisia lerchiana* өсімдігі жатады. Аталған өсімдіктің құрамынан микробқа қарсы сипаты бар белсенді зат айқындалған, бірақ оның фармакологиялық әсері туралы ғылыми әдебиеттерде мәліметтер аз.

Б.О.Ертлеованың «*Artemisia lerchiana* негізінде дайындалған препараттың жануарлардың жараларын емдеудегі тиімділігін анықтау» тақырыбындағы өсімдіктер жаңа препаратты дайындауға және оны хирургиялық жараларды нәтижелі емдеу үшін пайдалануға бағытталған диссертациялық жұмысы қазіргі кезде өзекті жұмыс болып табылады.

Орындалған жұмыстың өзектілігі, оның қазіргі ғылым мен тәжірибе үшін маңыздылығын гранттық қаржыландырылатын AP15473422 «Жануарлардағы хирургиялық жарақаттарды емдеуде *Artemisia lerchiana* негізіндегі препараттың емдік тиімділігін анықтау» (2022-2024 жж.) тақырыбындағы «Жас ғалым» жобасы арқылы орындалып жатқан жұмысы арттыра түседі.

Осылайша, тақырыптың өзектілігі күмән тудырмайды және хирургиялық жарақаттардағы емдік шаралардың тиімділігін арттыру үшін маңызды шешім болып табылады.

Негізгі ғылыми және әдіснамалық ережелер. Б.О.Ертлеованың «*Artemisia lerchiana* негізінде дайындалған препараттың жануарлардың жараларын емдеудегі тиімділігін анықтау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысының құрылымы мен мазмұны бойынша докторлық диссертацияларға қойылатын талаптарға сәйкес келеді. Диссертацияның негізгі бөлімдері тақырыбы, өзектілігі, қойылған мақсаты мен міндеттері ретінде толық біліктілік сипатқа ие.

Ғылыми нәтижелер және олардың негізділігі. Диссертация авторымен алғаш рет препараттың хирургиялық жараларды емдеудегі бактерияға қарсы қасиеттері зерттелініп, нақтыланған. Диссертация авторы зертханалық және өндірістік жағдайлардағы жұмыстарына қатысып, зерттеулерді өзі жүргізді.

Бұл жерде ғылыми жұмыстың жаңашылдығы ешқандай күмән туғызбайтындығын айта кету қажет, ал тәжірибелік маңыздылығы ауру жануарларға емдеу шараларын жүргізу үшін пайдалануға болатындығын көрсетеді.

Жалпы алғанда, Б.О.Ертлеова ғалымның барлық құзыреттілігіне лайық деп санаймын. Бұл ойды ғылыми жұмыстың материалдары мен нәтижелері де растайды. «Жас ғалым» жобасы аясында ғылыми жұмыстарды жүзеге асыру үшін автор материалдар мен зерттеу әдістерін дұрыс таңдап, алынған нәтижелерге толық талдау жасаған.

Автордың ұсынымы жұмыс жасап жүрген ветеринарлық мамандарға жануарларды емдеу үшін, дәрілік өсімдіктерді зерттеуші ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ студенттер,

магистранттар мен докторанттарға фармакология және ветеринариялық хирургия саласындағы білімдерін толықтыру үшін пайдалы болып табылады.

Диссертацияның құрылымы мен мазмұнының тұтастығы. Диссертациялық жұмыс қойылған талаптарға сәйкес рәсімделген. Диссертация келесідей бөлімдерден: кіріспе, әдебиеттерге шолу, зерттеу материалдары мен әдістері, өзіндік зерттеулер, зерттеу нәтижелері мен қорытындыларын талқылау, практикалық ұсыныстар, әдебиеттер тізімі және қосымшалардан тұрады.

Зерттеу нәтижелері бойынша *Artemisia lerchiana* негізіндегі препараттың қасиеттері зерттелді, оның хирургиялық жараларға қатысты емдік әсері анықталды.

Ғылыми жұмыстың нәтижелері бойынша ветеринариялық хирургияда қолданылатын бактерияға қарсы жаңа препарат ұсынылды.

Докторанттың зерттеуге қосқан жеке үлесі. Диссертация авторымен ғылыми мақалалар толық жарияланған, оның ішінде бір мақала Scopus дерекқоры базасына кіреді (процентілі 61-ді құрайтын ғылыми журнал). Диссертацияның негізгі нәтижелері осы жарияланған жұмыста берілген, бұл диссертация материалының мазмұндалуының толықтығын көрсетеді.

Докторанттың зерттеуші ретіндегі сапасы, ғылыми зерттеу әдістерінен алған тәжірибесі. Б.О. Ертлеуова 6D120100 – «Ветеринарлық медицина» мамандығы бойынша докторантураның ғылыми бағдарламасының теориялық және тәжірибелік толық курсын ойдағыдай өтті. Жоспарға сәйкес «Краснодар зоотехния және ветеринария ғылыми орталығында» тағылымдамадан өтіп, фармакология саласындағы алдыңғы қатарлы технологияларды игерді.

Диссертант жоғары білікті, хирургиялық оталарды жасау дағдыларын игерген, ғылыми әдебиеттермен жұмыстану, ғылыми мақалаларды рәсімдеу, ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру барысында кәсіби дағдыларын шебер пайдаланады. Маңыздысы, оның ғылыми-зерттеу жұмыстарында ауыл шаруашылық жануарларымен, ветеринариялық құрал-жабдықтармен және аспаптармен жұмыс жасау дағдыларын пайдалана білуінде.

Қорытынды. Ұсынылып отырылған диссертациялық жұмыс өз бетімен орындалған біліктілікті айқындайтын ғылыми жұмыс болып табылады және ауру жануарларды емдеу барысында ветеринариялық шаралардың экономикалық тиімділігін арттыруға едәуір үлесін қосады деп санаймын.

Жалпы алғанда, өзектілігі, жаңашылдығы, ғылыми және тәжірибелік маңыздылығы, қорғауға ұсынылатын ғылыми мәселелердің тереңдігі, диссертациялық жұмыстың қорытындыларының негізделуі 6D120100 – «Ветеринарлық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қойылынатын талаптарға сай, ал оның авторы Ертлеуова Балауса Отарғалиевна философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайықты.

Ғылыми кеңесші:

Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің профессоры, ветеринария ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА-ның академигі

А.М. Наметов

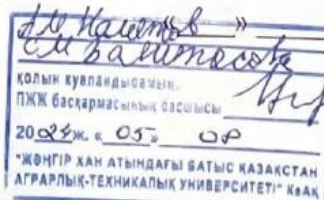
Ғылыми кеңесші

А.М. Наметовтың қолын растаймын



С.М. Баянтасова

Ғалым хатшы:



2024 ж.